

Omgangsprotocol

april 2019

Inhoud

Inleiding.....	3
Ons programma.....	4
Onze Regels	7
Pesten.....	9
Tips van ouders.....	11
Ideeën van kinderen.....	12
Bijlage 1	15
Bijlage 2	17
Bijlage 3	21

Inleiding

In de gezamenlijke pedagogische visie van het Kindcentrum Meijel kunt u onder andere lezen: *Wij zorgen voor een veilige omgeving waarin alle betrokkenen zich gezien en gewaardeerd voelen, waardoor iedereen zich op een plezierige en passende manier kan ontwikkelen.*

Het woord veilig heeft betrekking op zowel fysieke veiligheid als op sociale veiligheid. In ons pedagogisch en didactisch handelen zijn competentie, autonomie en relatie de uitgangspunten. In het Kindcentrum Meijel is veel aandacht voor verbondenheid. Iedereen wil graag ergens bij horen maar ook de vrijheid hebben om eigen keuzes te maken. Als er evenwicht is tussen autonomie en verbondenheid, voelen we ons het best. Verbondenheid begint met het je verbonden voelen met jezelf. Hierdoor ontwikkelt zich een 'ik ben goed zoals ik ben-gevoel' waardoor je lekker in je vel zit. Je voelt je gezien, gehoord en gewaardeerd. Dat geeft ruimte voor verbondenheid met de ander en met de omgeving. Verbondenheid is gebaseerd op wederzijds vertrouwen en op zelfvertrouwen. Bij verbondenheid ontwikkelt zich het empathisch vermogen, leren kinderen normen en waarden kennen en staan ze open voor hun omgeving.

Als deze ideale situatie zich altijd voordeed, was er geen noodzaak om een omgangsprotocol te schrijven. Een school/maatschappij zonder pesten is een ideaal, maar bestaat niet.

Hoewel we niet allemaal verantwoordelijk zijn voor het feit dat er wordt gepest, zijn we er wel allemaal verantwoordelijk voor dat het stopt!

Stichting Kinderopvang Meijel (SKM) en basisschool Den Doelhof werken intensief samen om deze pedagogische visie te kunnen uitvoeren in de praktijk.

Daarom hanteren wij binnen het Kindcentrum Meijel dit omgangsprotocol. Iedereen kan hierin lezen hoe wij op school en opvang met elkaar om willen gaan, hoe wij dit aan de kinderen leren en hoe wij pesten aanpakken en willen voorkomen.

Kinderen die een conflict met elkaar hebben, worden door leerkracht of pedagogisch medewerker steeds op dezelfde manier geholpen om samen zelf een goede oplossing te bedenken. Dit gebeurt door te 'mediëren' via een vast stappenplan. Kinderen vanaf groep 6 leren in de klas, hoe ze dit zelf kunnen doen, zodat zij andere kinderen op deze manier kunnen helpen. Kinderen van groep 7 en 8 kunnen zich opgeven om af en toe mediator te zijn op de speelplaats van groep 3-4-5.

Binnen het Kindcentrum is goede communicatie onderling van groot belang om pesten te bestrijden en kinderen optimale begeleiding te kunnen bieden. Incidenten en pesterijen worden daarom doorgegeven aan de betreffende leerkrachten/pedagogisch medewerker.

Om dit gemakkelijk te maken, zorgen pedagogisch medewerkers van SKM ervoor, dat zij ongeveer 4 weken nadat een nieuw schooljaar is begonnen, contact leggen met de leerkracht(en) van kinderen met een bijzondere begeleidingsvraag. Ze bespreken op welke manier ze met het betreffende kind werken en hoe ze elkaar goed op de hoogte kunnen houden. Leerkrachten ontvangen voor aanvang van het nieuwe schooljaar een lijstje waarop te zien is welke kinderen bij Samsam komen en wie hun persoonlijke begeleider is, zodat ze gemakkelijk bepaalde dingen kunnen doorgeven. Dit alles uiteraard met toestemming van ouders op basis van het toestemmingsformulier informatie-uitwisseling.

Ons programma

Voorkomen is beter dan genezen, dit geldt ook in het geval van pesten. Daarom werken we op Den Doelhof met allerlei afspraken, programma's, methodes, spellen en trainingen om de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen te bevorderen en te stimuleren.

Om te beginnen worden in elke groep ieder schooljaar opnieuw de groepsregels bevestigd over hoe de kinderen en de leerkrachten vinden dat ze onderling met elkaar moeten omgaan. Deze zijn gebaseerd op de punten die door klassenvertegenwoordigers tijdens de kinderpanels naar voren zijn gebracht. De kinderpanels worden begeleid door zowel een pedagogisch medewerker van SKM als een leerkracht, zodat deze op beide plaatsen geïmplementeerd worden. Bij SKM gebeurt dit o.a. door vier keer per jaar een kinderraad bij elkaar te laten komen om dit te bespreken.

Op regelmatige momenten en tijdens SEO-lessen (SEO betekent Sociaal-Emotionele Ontwikkeling) wordt er aandacht besteed aan het naleven van de afgesproken regels. Hierdoor kunnen plagerijen en getreiter meestal voldoende worden opgelost.

Samen met de kinderen wordt nagedacht over de inhoud van een pedagogisch groepsplan, al zullen de kinderen deze term niet gebruiken. Het is een actieplan over zaken waar de kinderen in een bepaalde periode meer over willen leren. Bijvoorbeeld over beter samenwerken, samen buiten spelen tijdens pauzes, voor jezelf opkomen, op tijd hulp vragen, enz. In de lokalen is te zien met welk doel de groep op dat moment bezig is.

Leerkrachten en pedagogisch medewerkers hebben geregeld kindgesprekken die te maken hebben met bijvoorbeeld het pedagogisch groepsplan, het welbevinden en de betrokkenheid van een kind of persoonlijke doelen/ontwikkeldoelen van een kind.

Kindgesprekken worden ook gehouden naar aanleiding van de *ZIEN*. Dit zijn vragenlijsten die vanaf groep 5 digitaal wordt afgenomen bij de kinderen. Deze vragenlijsten vragen kinderen naar hun welbevinden en veiligheidsgevoel op school.

Vanaf groep 5 vullen kinderen anoniem en digitaal de *leerlingenquête* in waarin ze o.a. kunnen aangeven hoe het er sociaal aan toe gaat in hun klas, op school en bij Samsam.

Bij SKM wordt gewerkt met de methode *Startblokken*. Deze methode stimuleert kinderen in hun basisonwikkeling en sluit aan op de methodes van school. Door middel van themagericht spel leren kinderen omgaan met anderen kinderen en met hun eigen emoties. Ze leren zowel zelfstandig te functioneren als samen te delen en op elkaar te wachten. Doordat er bij SKM gewerkt wordt met verticale groepen (0-4 jaar) leren kinderen van oudere kinderen, maar leren ze ook rekening te houden met jongere kinderen. Het doel is, dat alle kinderen een goede basis hebben voordat ze naar school gaan.

Bij de BSO worden verschillende activiteiten aangeboden waarbij (samen) spel centraal staat. De pedagogisch medewerkers kiezen er afhankelijk van het moment voor om zich te mengen in het spel of op een afstand te blijven. Zo kan elk kind zich op zijn eigen niveau ontwikkelen.

In de kleutergroepen komt iedereen 's ochtends in de stamgroep bij elkaar. Dan worden regelmatig de groepsregels besproken. Vaak wordt er in een week of op een dag één regel centraal gesteld. Daarnaast is er één of twee keer in de week een stamgroepkring op een ander moment van de dag.

Er wordt dan altijd ingespeeld op wat er op dat moment leeft in de groep en waar extra aandacht voor nodig is, vaak in samenhang met het thema. Mocht dit op enig ánder moment nodig zijn, dan wordt er tijd voor gemaakt.

Ieder schooljaar wordt er een thema gekozen dat meer gericht is op de sociale omgang, denk dan bijvoorbeeld aan een thema als "Vriendschap" of "Dit ben ik". Vaak is dit in het eerste gedeelte van het schooljaar, omdat dan de groepsvorming plaatsvindt. Zaken als afspreken met elkaar, samen spelen en sociale omgangsvormen hebben dan meer aandacht nodig.

Daarnaast wordt er voor kinderen die dat nodig hebben extra aandacht besteed aan welbevinden en betrokkenheid. Dit kan bijvoorbeeld door met de kinderen aanvullende afspraken te maken, gesprekken te organiseren of extra kringactiviteiten in te plannen. De invulling hiervan hangt af van wat er op dat moment voor dat kind of die groep kinderen nodig is.

In de groepen 3 t/m 8 wordt gewerkt met twee methodes voor sociaal-emotionele ontwikkeling: *Beter omgaan met jezelf en de ander* (kortweg Bomjeda), een methode die het hele schooljaar bestrijkt en *Soemo-kaarten* waarbij Soemo staat voor sociaal emotionele ontwikkeling. Deze methode bevat leskaarten over specifieke onderwerpen die de leerkracht kan gebruiken als zich zo'n specifieke sociale situatie voordoet in zijn klas.

Dit laatste geldt ook voor het inzetten van speciale spellen zoals: *In de put-Uit de put*, *het Kinderkwaliteitspel*, *Kikkerbecool-bordspel*, *Kikkerbecool-kwartetspel*, *het Babbelspel* en *Opgekikkerd*.

Daarnaast hebben we voor de groepen 3 t/m 8 het programma voor sociaal-emotionele ontwikkeling uitgebreid met projecten die structureel zijn ingebouwd in het lesprogramma. Hieronder volgt een beschrijving per jaargroep.

Het is belangrijk om de kinderen in groep 3 een goede start te laten maken in hun nieuw samengestelde groep. Ze moeten elkaar leren kennen. In de eerste weken van het schooljaar werken ze met een thema gericht op kennismaken en vriendschappen. Aan bod komt: elkaar leren kennen en samen spelen. In de loop van het jaar kan dit terugkomen, maar dan zullen de doelen, die hieraan gekoppeld zijn mogelijk anders zijn.

Een van de leerkrachten van groep 3 geeft de lessenserie *Kids' Power* in de groepen 3. Het is gebaseerd op *Rots en Water* van F. Ykema en *Methode A* van Bertha Verschueren. Belangrijke onderwerpen zijn: zelfvertrouwen, samen werken, samen spelen, baas versus leider. De lessenserie bestaat uit 6 lessen van een uur. De leerkrachten gaan vervolgens met de inhoud van de lessen aan de slag en komen er op passende momenten op terug.

In de groep 3 wordt vanaf schooljaar 2018-2019 geëxperimenteerd met het programma *Geluksvogels in de klas*. Deze lessen richten zich op het kennen van jezelf, gedachtekracht, aandacht, dankbaar zijn, geven en veerkracht.

In de groepen 4 wordt wekelijks structureel aandacht besteed aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Hiervoor wordt geput uit de methodes "Beter omgaan met jezelf en de ander" (BOMJEDA), de SOEMO-kaarten en worden *Kids' Power*-lessen gegeven.

In de groepen 5 worden 9 lessen *Kids' Power*, gegeven door de groepsleerkracht.

Het is gebaseerd op *Rots en Water* van F. Ykema en *Methode A en B* van Bertha Verschueren.

Thema's zijn: intuïtie, gevoel, stem, ogen, samen werken/spelen, zelfvertrouwen, sterk zijn.

Elke les duurt ongeveer 1¼ uur.

In groep 5 wordt verder het programma *Vrienden* (P. Barrett) als bronnenboek gebruikt. Aan de hand van een stappenplan en positieve gedachten leren de kinderen om te gaan met moeilijke/spannende gebeurtenissen.

Ook in de groepen 6 wordt Kids'Power aangeboden en het programma *Vrienden* verder uitgediept. Vrienden is een project waar het draait om positieve gedachten en om leren gaan met 'angsten' en je eigen gedachten en emoties hierin. Het spel *Opgekikkerd* sluit naadloos aan bij dit project.

Vanaf groep 6 besteden we aandacht aan cyberpesten door middel van het project *Diploma Veilig Internet*. Sinds het schooljaar 2017/2018 gebeurt dit via de internetpagina:

<https://www.diplomaveiliginternet.nl/public/account/login> .

Verderop in dit protocol staan regels opgenomen voor computer- en internetgebruik door kinderen en leerkrachten om vervelende situaties te voorkomen.

In de groepen 7 besteden we aandacht aan cyberpesten. Dit gebeurt net als in groep 6 met het project *Diploma Veilig Internet*. In groep 7 gaan we verder met de onderdelen 'is alles waar' en 'speurneuzen'. Op de webpagina kun je beginnen met de *Diploma Veilig Internet*-game, een spel waarin je leert wat je wel én niet moet doen als je op internet zit.

Wekelijks behandelen de leerkrachten tijdens de SEO-lessen onderwerpen die op dat moment centraal staan voor de desbetreffende groep. In de loop van het jaar worden de onderwerpen steeds meer door de kinderen ingebracht én door hen zelf behandeld tijdens verschillende werkvormen (bijvoorbeeld 'klasvergaderingen').

De kinderen stellen voor zichzelf een persoonlijk doel op. Deze doelen zijn vaak gericht op hun werkhouding of hun omgang met anderen. De doelen worden in persoonlijke gesprekken met kinderen besproken en geëvalueerd.

Tot slot worden in groep 7 de rollen van Belbin aangeboden met als doel dat de kinderen inzicht krijgen hoe je tijdens het samenwerken elkaars kwaliteiten in kunt zetten. De kinderen ervaren dat ze trots mogen zijn op hun kwaliteiten. Ze merken dat iedereen anders is en dat je niet alles zelf hoeft te kunnen of overal goed in kan zijn.

In de groepen 8 worden enkele lessen over digipesten door de groepsleerkrachten verzorgd. Dit is een project waarin met kinderen wordt bekeken wat digipesten is, wat de gevolgen kunnen zijn en wat ze moeten doen als ze het digipesten constateren. Daarnaast worden enkele lessen over cyberpesten door de groepsleerkrachten verzorgd m.b.v. het stripboek *De sinistere site*.

Wekelijks behandelen de leerkrachten tijdens SEO-lessen onderwerpen die op dat moment centraal staan voor de desbetreffende groep.

Ook stelt ieder kind voor zichzelf een persoonlijk doel op. Deze doelen zijn vaak gericht op hun werkhouding of hun omgang met anderen. De doelen worden in persoonlijke gesprekken met kinderen besproken en geëvalueerd.

Kinderen die nog wat extra's nodig hebben om de stap naar het VO met een gerust gevoel te kunnen maken, kunnen in de laatste week van de zomervakantie de *Cursus Plezier op school* gaan volgen. Dit is een cursus voor aanstaande brugklassers over het omgaan met anderen, geïnitieerd door GGD Limburg-Noord in samenwerking met Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg, RiaggZuid en Mutsaersstichting.

Door op bovenstaande manier te werken, denken we preventief al heel wat te kunnen bereiken in de weerbaarheid van kinderen en het aanpakken van pestgedrag.

Helaas wil dit niet zeggen, dat er niet wordt gepest binnen het Kindcentrum Meijel. Daarom leggen wij in de volgende hoofdstukken uit wat we in dat geval doen en wat onze regels zijn.

Onze Regels

Om ervoor te zorgen dat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen, zorgen wij er binnen het Kindcentrum voor dat er een basis van rust, orde en voorspelbaarheid gecreëerd wordt, waarin kinderen veiligheid kunnen ervaren. Het hanteren van heldere regels draagt zeker bij aan het creëren van deze veiligheid. Belangrijk is dan natuurlijk wel dat deze regels ook nageleefd worden. Het toezien op de uitvoering van deze regels is een taak van iedereen die betrokken is bij de opvoeding van onze kinderen.

Om te kunnen toezien op het gedrag van onze kinderen, zorgen wij ervoor dat er toezicht is op de speelplaats en tijdens de pauzes. Surveillanten maken onderling afspraken met elkaar over de manier waarop ze de speelplekken het beste kunnen overzien. Als er iets bijzonders is voorgevallen, bespreekt een surveillant dit na afloop van de pauze met de leerkracht/pedagogisch medewerker van het kind. Soms volgt een gesprekje met de betrokken kinderen om een incident goed op te kunnen lossen en af te kunnen sluiten.

De regels die aan het begin van het schooljaar in samenspraak met de kinderen worden geformuleerd, worden zichtbaar gemaakt in de klas en groepsruimte en er wordt afgesproken hoe we ermee omgaan en wat er met bepaalde regels wordt bedoeld. De regels worden zo positief mogelijk verwoord rekening houdend met:

- onze schoolregels;
- onze visie;
- afspraken gemaakt tijdens teamvergaderingen.

Gedragsregels

Bij het maken van onze regels zijn wij uitgegaan van de volgende drie uitgangspunten:

- Leerkracht, pedagogisch medewerker en kind gaan respectvol met elkaar om;
- Iedereen houdt zich aan de gemaakte afspraken en is daar op de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor;
- Iedereen is zuinig op het materiaal en op de omgeving.

Onder respectvol met elkaar omgaan verstaan wij:

- zeg vriendelijk wat je van de ander verwacht;
- gebruik de voornaam van de ander, gebruik “alsjeblieft” en “dank je wel”;
- luister naar elkaar;
- doe niets bij een ander waarvan je weet, dat die het niet fijn vindt;
- als iemand iets doet wat je niet fijn vindt, zeg dan duidelijk dat je het niet fijn vindt, wat de ander doet. Houdt het ongewenste gedrag niet op, vraag dan een leerkracht, pedagogisch medewerker of mediator om te helpen;
- praat er thuis en op school over als je pesten opmerkt;
- probeer bij een ruzie op een juiste manier op te treden door de ruziemakers te helpen
- zelf een oplossing te vinden;
- ben eerlijk.

Het volgende gedrag accepteren we niet:

- pestgedrag;
- schelden;
- slaan, schoppen, iemand bewust lichamelijk pijn doen, maar ook terugschoppen of terugslaan;
- iemand buitensluiten;
- spullen van andere kinderen gebruiken zonder toestemming;
- spullen kapot maken;
- opzettelijk verstoren van rust in het gebouw;
- lachen om elkaars fouten;
- lachen om elkaars uiterlijk;
- roddelen;
- liegen;
- rennen in de gang of in de lokalen;
- seksistisch of racistisch taalgebruik;

Kinderen die ondanks deze afspraken toch respectloos gedrag laten zien ten opzichte van volwassenen of elkaar en opzettelijk materiaal beschadigen, vernielen of kwijt maken, worden hierop aangesproken. Als dit respectloze gedrag niet verbetert worden de ouders van dit kind ingelicht om samen met de pedagogisch medewerker/leerkracht een plan van aanpak op te stellen om gedragsverbetering te bewerkstelligen.

Als er wijzigingen komen in de regels wordt ervoor gezorgd dat alle collega's van het Kindcentrum hiervan op de hoogte worden gebracht.

Regels voor internetgebruik:

- Geef nooit persoonlijke informatie door op internet, zonder toestemming van de leerkracht/pedagogisch medewerker. (namen, adressen, telefoonnummers, foto's enz.). Dit geldt ook voor informatie over een ander;
- Het is niet toegestaan om sites te bezoeken die geweld, bloot of seks bevatten. Het is mogelijk dat je plaatjes nodig hebt voor je werkstuk/presentatie over bijvoorbeeld oorlog / het menselijk lichaam. Vraag dan aan je leerkracht toestemming om naar die plaatjes te zoeken;
- Vertel het je leerkracht/pedagogisch medewerker meteen als je informatie/plaatjes/mailtjes/sms'jes/whatsappjes/chats tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat het niet hoort. Houd je je aan de afspraken, dan is het niet jouw schuld als je verkeerde informatie tegenkomt;
- Alleen als je nadrukkelijk toestemming hebt gekregen om te downloaden, is dat toegestaan;
- Leg zonder toestemming nooit verdere contacten met iemand;
- Internet en e-mail worden niet gebruikt om anderen te pesten. Beantwoord of verstuur nooit een e-mail waar dingen in staan waarvan je kunt weten dat het niet hoort. Pest niet mee. Share of retweet geen pestteksten of pestfilmpjes. Like geen rottiigheid. Maar help! Jij kunt de volgende keer het mikpunt zijn!
- Wanneer je bewust misbruik maakt van het internet / e-mail mag je minimaal 1 week geen gebruik meer maken van het internet / e-mail. Je ouders worden hiervan op de hoogte gesteld;
- Kinderen, ouders, pedagogisch medewerkers en leraren kunnen terecht op de website www.digitaalpesten.nl voor eerste hulp bij digitaal pesten.

Pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Pesten is structureel en brengt het slachtoffer tot wanhoop. Pesten is een universeel, niet cultuurgebonden verschijnsel. Pesten kan verbaal, fysiek of elektronisch van aard zijn.

Binnen het Kindcentrum Meijel hebben we al van alles geregeld om pesten te voorkomen. Maar zoals al eerder vermeld: een wereld zonder pesten bestaat helaas niet.

Hoe kun je pesten signaleren?

Er is een groot verschil tussen hoe meiden pesten en hoe jongens dat doen.

Meisjes zijn goed in heel subtiel pesten. 'Meidenvrij' noemen we dat. Het kan bestaan uit samenklitten, buitensluiten van Niet Ons Soort Meisjes, aantrekken en afstoten, elkaar manipuleren met gunsten en geboden, rollen met de ogen, vuile blikken werpen, staren, fluisteren, briefjes doorgeven, geluiden maken, spullen van een meisje 'per ongeluk' op de grond gooien vergezeld van "Oeps, sorry", tegen een meisje aanlopen vergezeld van "Oeps, sorry", konkelen, geheimen doorvertellen, roddels (live of via social media), geruchten verspreiden...

Meisjes zijn afhankelijk van de goedkeuring van anderen dus erg kwetsbaar. Ze zullen een ruzie niet gauw vergeten omdat ze bang zijn opnieuw gekwetst te raken.

Meer hierover is te lezen in het artikel "meidenvrij een subtiel machtsstrijd" (bijlage 2).

Jongens pakken het vaak wat openlijker aan. Hun zelfbeeld is minder afhankelijk van wat anderen vinden. Vaak gaat het er even fel en fysiek aan toe en dan kunnen ze het ook weer goed maken en vergeten. Maar geweld roept ook vaak meer geweld op.

Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers van het Kindcentrum alert zijn op signalen. Die signalen zullen voor elk kind anders zijn. Oudergesprekken, kindgesprekken, observaties en groepsgesprekken leveren veel informatie op.

Kinderen hebben een veilig klimaat nodig om op te komen voor zichzelf en de ander.

Wie kunnen het pesten signaleren?

- Een kind dat zelf wordt gepest;
- Belangrijke signaleerders zijn de 'omstanders', kinderen die het wel weten, maar meestal niets doen. Deze groep is heel belangrijk bij het stoppen van pesten;
- Misschien pest een kind wel zelf en wil het ermee stoppen;
- Een ouder kan merken dat zijn kind of het kind van een ander wordt gepest;
- Leerkrachten en pedagogisch medewerker kunnen pesten signaleren.

Wat doe je met de signalen?

In eerste instantie geldt voor kinderen en ouders hetzelfde: licht de groepsleerkracht en indien van toepassing de persoonlijk begeleider van SKM in. Dat is de persoon die het dichtst bij de groep/het kind staat en dus direct actie kan ondernemen.

School en SKM brengen elkaar op de hoogte.

Leerkrachten en/of pedagogisch medewerkers bespreken het gepest met de betrokken kinderen, de ouders van het gepeste kind en met de ouders van de pester(s).

Alles wat is ondernomen wordt schriftelijk vastgelegd bij de notities van het kind.

De aanpak

Bij het aanpakken van pesten worden alle betrokkenen aangesproken: de pester(s), het pestslachtoffer, de ouders, de meelopers, de stille omstanders/buitenstaanders, de groepsleerkracht en de pedagogisch medewerker. Zij zijn de personen die het pesten kunnen stoppen. Er wordt een verslag gemaakt van wat er is verteld en afgesproken. Regelmatig wordt door de groepsleerkracht/pedagogisch medewerker en ouders geïnformeerd bij de kinderen hoe het gaat.

Wat te doen als er dan nóg gepest wordt?

Op school hebben we een antipestcoördinator waar kinderen en ouders terecht kunnen als ze zich niet gehoord voelen door de groepsleerkracht. Dit is Anneke Heijkers. Bij SKM is dit de teamleiding. Als er op school sprake is van agressie, geweld, pesten of seksuele intimidatie kan ook de externe vertrouwenspersoon van de GGD door ouders en/of Kindcentrum worden ingeschakeld. Deze persoon is onafhankelijk.

In de schoolgids vindt u hier meer informatie over bij de klachtenprocedure en staan de contactgegevens van deze personen vermeld.

Alles wat is ondernomen wordt schriftelijk vastgelegd bij de notities van het kind.

School en SKM brengen elkaar steeds op de hoogte.

1. De antipestcoördinator/teamleider SKM heeft een gesprek met de betrokken kinderen, met name de pester(s) en het slachtoffer. Bij de pester(s) heeft dit gesprek een waarschuwend karakter. De afspraken over gewenste gedragsverbeteringen binnen de gestelde termijn worden schriftelijk vastgelegd. Ouders van beide partijen worden geïnformeerd.
2. De naleving van gemaakte gedragsafspraken wordt gecontroleerd en bijgehouden door de groepsleerkracht/ pedagogisch medewerker binnen een termijn van 4 weken. Incidenten worden vastgelegd. De teamleider (onderbouw of bovenbouw) en ondersteuningscoördinator worden op de hoogte gesteld.
3. Als het pesten niet stopt, volgt na 4 weken in aanwezigheid van de teamleider (onderbouw of bovenbouw) of ondersteuningscoördinator een tweede gesprek met de pester(s) en ouders van deze kinderen. Zij krijgen 4 weken om hun gedrag aan te passen. Tevens kan begeleiding medewerker ingezet worden om wel tot gedragsverandering te komen. De omstanders worden door de anti-pestcoördinator gestimuleerd om een actieve rol aan te nemen om het pesten te stoppen. Daarnaast worden er strafmaatregelen genomen tegen de pester(s).
4. Als het pesten na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een tijdelijke schorsing aan de pester(s) opgelegd. De lengte van de schorsing hangt af van de situatie. Tevens kan begeleiding ingezet worden om wel tot gedragsverandering te komen.
5. Indien het pesten aanhoudt na bovenstaande maatregelen, kan de school overgaan tot een definitieve verwijdering van de pester(s). Hierbij volgt de school het protocol "Schorsing en verwijdering" dat te vinden is in de schoolgids. Bij SKM kan worden overgegaan tot ontbinding van het contract.

Tips van ouders

Bij het opstellen van de eerste versie van dit protocol zijn ook ouders betrokken. Zij vinden de volgende informatie belangrijk om in het protocol op te nemen.

Signalen die je als ouder op kunt vangen:

- als je van je kind hoort dat een ander wordt gepest of pest;
- soms lichamelijke klachten die niet fysiek verklaard kunnen worden;
- soms gedragsverandering;
- zichtbare signalen zoals blauwe plekken;
- oplopende emoties thuis;
- niet naar school willen.

Wat kun je als ouder doen met de signalen?

- in gesprek gaan met je kind;
- bespreken met de leerkracht/persoonlijk begeleider zodra je vindt dat dit nodig is. Liever te vroeg dan te laat;
- onderzoeken of het pesten zich ook buiten school afspeelt.

Wat verwachten ouders van school?

- alert zijn op pesten, zo snel mogelijk signaleren;
- ouders van alle betrokken kinderen er direct over informeren en erbij betrekken;
- richtlijnen opstellen voor kind en ouders;
- tips voor ouders hoe ze het thuis kunnen aanpakken.

Tips van ouders:

- Kinderfeestje organiseren met een paar ouders samen waarbij bijv. alle jongens van de klas mogen zijn. Niemand buitensluiten;
- Laat school eerst als mediator optreden voordat je zelf naar de andere ouders stapt i.v.m. emotionele betrokkenheid;
- Neem je kind serieus maar plaats het wel in perspectief. Wat is de rol van jouw kind?

Ideeën van kinderen

Natuurlijk is het heel belangrijk dat de kinderen meedenken over hoe we binnen het Kindcentrum Meijel op een goede manier met elkaar om kunnen gaan. Er zijn drie kinderpanels geweest met kinderen uit de groepen 1-2, kinderen uit groep 3-4-5 en kinderen uit groep 6-7-8. Zij deelden met elkaar welke ideeën er in hun groep naar voren kwamen. Samen met pedagogisch medewerker van SKM en een leerkrachten kwamen zij tot de volgende conclusies:

Dingen die als belangrijkste werden genoemd door de groepen 6-7-8:

➤ Respect

- voor kinderen: klasgenoten, schoolgenoten, Samsamgenoten, enz.
- voor volwassenen: pedagogisch medewerkers, juffen, meesters, tuinopa's, poetsploeg, ouders, enz.
- voor spullen/materialen: gebruik ze waarvoor ze bedoeld zijn.
- voor de natuur/planten/bomen: we houden allemaal van groen rond de school: zorg ervoor dat het groen blijft.
- "Niet doen bij een ander wat je zelf niet leuk vindt" gaat niet ver genoeg.
Respect is:
"Niet doen bij een ander waarvan je weet dat hij/zij het niet leuk vindt !!"

➤ Eerlijk zijn

Dan kun je ruzies oplossen.

Soms is het moeilijk om eerlijk toe te geven, dat je iets fout deed. Probeer het eens: het lucht op! En je mag trots zijn op jezelf omdat je het eerlijk durfde te zeggen. Je bent een voorbeeld voor anderen.

➤ Iedereen mag meedoen

Hoe regel je dat? Maak afspraken met je klas.

➤ Ruzies/pesten oplossen

=eerlijk zijn

=onpartijdig zijn: je kiest geen kant

=niet hetzelfde als bemoeien.

"We zijn niet allemaal verantwoordelijk voor het feit dat er wordt gepest. Maar we zijn er wél allemaal verantwoordelijk voor, dat het pesten stopt!!"

Ben je een omstander? Opkomen voor een ander is vaak spannend. Hoe kun je leren dit op een goede manier te doen? Bespreek/oefen dit in je klas.

Opkomen voor een ander kan ook via een pedagogisch medewerker/leerkracht. Want pesten melden, is nooit klikken!

Sommige dingen die hierboven als belangrijk worden genoemd blijken vaak nog moeilijk te zijn om toe te passen in de praktijk.

In de groepen is dus nog genoeg om te oefenen tijdens SEO-lessen.

Dingen die als belangrijkste werden genoemd door de groepen 3-4-5:

➤ Aardig zijn

Voor elkaar:

- praat op een vriendelijke toon
- luister naar elkaar
- geef complimenten
- help elkaar als het nodig is
- niet doen bij een ander waarvan je weet dat hij/zij het niet leuk vindt.

Voor spullen:

- gebruik ze waarvoor ze bedoeld zijn.

Voor de natuur:

- we houden allemaal van groen rond de school: zorg ervoor dat het groen blijft.

➤ Iedereen mag meedoen

- samen spelen en samen delen
- houd rekening met elkaar
- pas je soms een beetje aan

➤ Ruzies/pesten oplossen

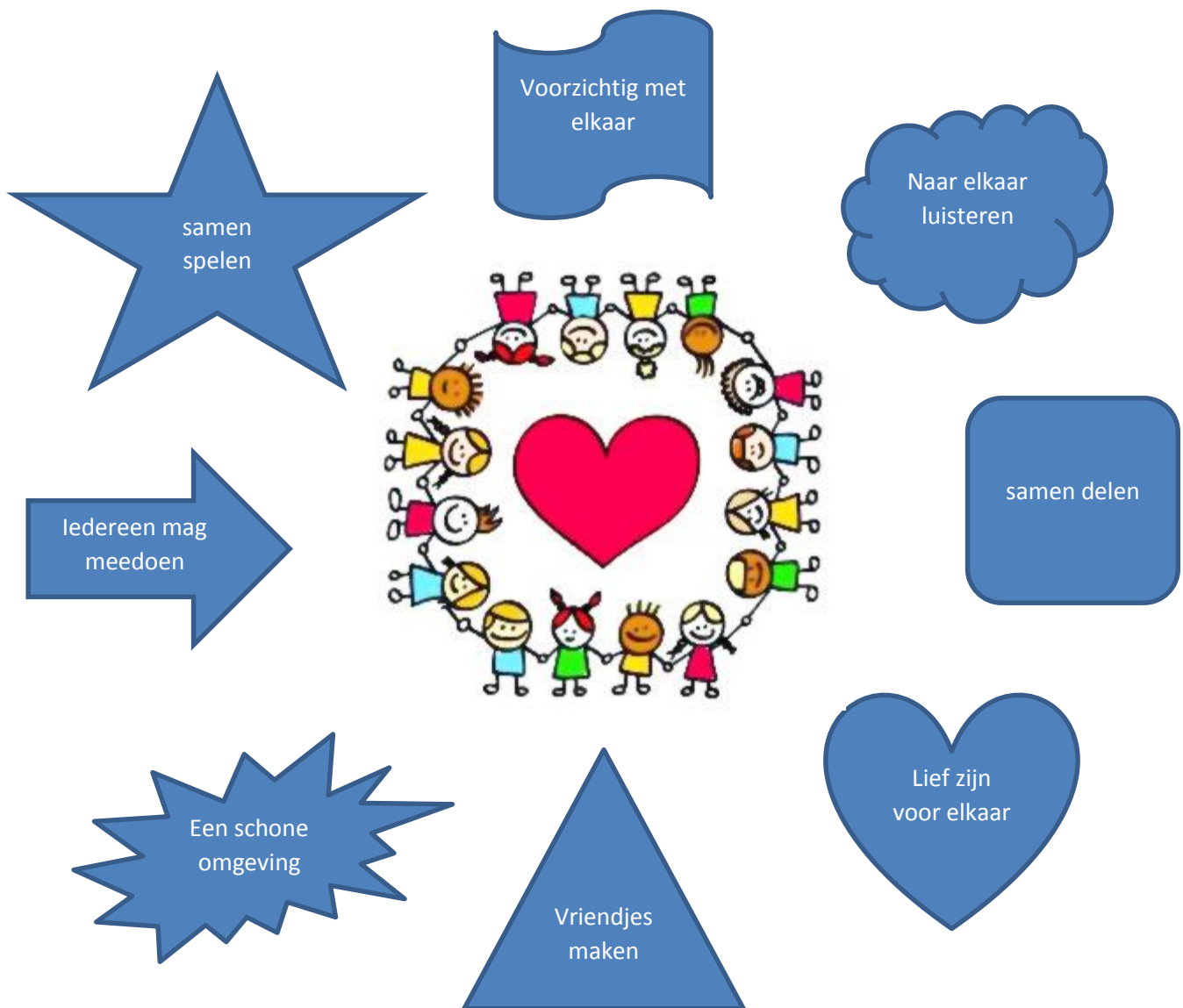
- Wat is het verschil tussen pesten en een ruzie? Bespreek dit in je groep.
- Hoe kun je helpen een ruzie op te lossen? Bespreek en oefen dit in je groep! (Stop-Hou Op!/Hulp vragen aan mediators/juf/meester/pedagogisch medewerker)
- Hoe kun je helpen pesten op te lossen? Bespreek en oefen dit in je groep! (Omstanders hebben een heel belangrijke taak: pesten moet je melden als je het ziet.)

Ook in groep 3-4-5 bleken er nog voldoende dingen om te oefenen in de groep tijdens de SEO-lessen.

Dingen die als belangrijks werden genoemd in de groepen 1-2:

We dragen allemaal een steentje bij

Bijlage 1

Pesten

Bron: GGD

De Dienst Gezondheid (GGD) beschrijft pesten op onderstaande manier:

Pesten is niet alleen schadelijk voor slachtoffers, maar ook voor de pester zelf en voor niet-betrokken toeschouwers.

Gevolgen slachtoffers van pesten

Een eenmalige pestervaring is zelden erg traumatiserend, ook als die heel ernstig is.

Vooraf kinderen die herhaaldelijk en op verschillende manieren zijn gepest, hebben last van sociale en emotionele problemen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gepest worden gevoelens van eenzaamheid en depressie vergroot en bestaande problemen verergert. Slachtoffers gaan zichzelf door het pesten minder leuk vinden, vertrouwen hun leeftijdsgenoten niet en zijn bang om naar school te gaan. Die gevoelens kunnen leiden tot verder isolement en diepere depressie en nog meer pestgedrag uitlokken. Bovendien hebben slachtoffers vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Ook voor pesters zelf zijn er gevolgen

Op korte termijn zijn de gevolgen voor de pester nog niet negatief. Zolang ze op school zitten, kunnen ze zich vaak goed staande houden. Hun schoolprestaties zullen vaak beter zijn dan die van gepeste kinderen en hun populariteit en zelfwaardering zijn ook groter. Vaak is er wel sprake van een zogenaamde schijnpopulariteit: klasgenoten bewonderen de pesters, maar tegelijkertijd zijn ze ook bang voor hen. Ze lijken populair, maar zijn het daadwerkelijk niet. Op de lange termijn kunnen pesters sociale problemen krijgen. Een pestend kind leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan het kind uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.

Gevolgen voor klasgenoten

Een hele klas kan last hebben van pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt, hinderen het leren. Op dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Kinderen die dagelijks geconfronteerd worden met pesten krijgen bovendien de boodschap dat toeschouwers niet ingrijpen, slachtoffers verdienen wat ze krijgen, macht belangrijker is dan rechtvaardigheid en dat volwassenen niet goed voor kinderen zorgen.

Slachtofferkenmerken

Alle kinderen kunnen het slachtoffer worden van pesten, er zijn echter wel patronen in de groepsdynamica bij pesten. Bij kinderen en jongeren die gepest worden is vaak sprake van bepaalde persoonlijkheidskenmerken. Fysieke zwakte kan de kans om slachtoffer van pesten te worden versterken. Daarnaast kan het ook zijn dat iemand net iets afwijkt van de 'norm', bijvoorbeeld omdat hij stottert of een accent heeft. Kinderen die een grotere kans lopen om slachtoffer van pesten te worden, hebben vaak een verminderde sociale redzaamheid.

Daderkenmerken

Typische daders hebben over het algemeen een agressief reactiepatroon. Jongens die pesten, combineren dat meestal met fysieke kracht. Daders kunnen zich vaak slecht inleven in hun slachtoffers en bagatelliseren de impact van het pesten.

Pesten is een groepsproces

Pesten kan een imitatie zijn van agressie die kinderen thuis ervaren. Daarnaast wordt de kans dat kinderen gaan pesten groter als ouders weinig bij hen betrokken zijn, hen afwijzen en verwaarlozen of te weinig toezicht houden. De aanwezigheid van een groep die toekijkt en niet optreedt tegen het pesten, vergroot de kans dat het pesten doorgaat. Er wordt meer gepest in een groep waarin veel buitenstaanders of meelopers zitten dan in een groep waarin veel verdedigers zitten. Het is belangrijk om op een school duidelijke regels, adequaat toezicht en een individuele benadering te hebben. Pesten gaat niet zozeer om de dader en het slachtoffer. Pesten is een groepsproces, de omgeving maakt of breekt het pesten.

Digipesten

Digipesten, ook wel cyberpesten genoemd, is pesten waarbij gebruik gemaakt wordt van elektronische vormen van contact, bijvoorbeeld via chatprogramma's als WhatsApp of Facebook. Ook kunnen beledigende foto's, video's of persoonlijke gegevens van het slachtoffer op het internet worden gebruikt. Het verschil tussen pesten en digipesten is dat het online gebeurt en anoniem kan zijn. Digipesten gaat hierdoor ook verder op plaatsen waar het slachtoffer zich 'veilig' voelt, zoals thuis.

Bron: GGD

Bijlage 2

Meidenvenijn, een subtiele machtsstrijd

Bron: J/M voor ouders

De pikorde bij jongens wordt meestal bepaald door fysieke prestaties. De een voetbalt beter, de ander is sterker. Bij meisjes is de status gebaseerd op relaties. Zij vormen clubjes, sluiten buiten. Als je eruit ligt, lig je eruit, al weet je niet waarom. Zo kan een kind weken doodongelukkig zijn.

Hoe moeders hun dochters kunnen helpen.

‘Wij hebben vandaag een Blauwe-Bloesjesclub,’ roept een groepje meisjes in de pauze. ‘Mag ik ook meedoen?’ vraagt de achtjarige Emma. Nee, Emma mag niet meedoen, want zij draagt geen blauw bloesje. Welwillend doet haar beste vriendin nog een poging om haar toch in het clubje te krijgen: ‘Emma heeft toch blauwe ogen?’ Helaas, blauwe ogen gelden niet. Emma mag er niet bij. Uitzondering, zo’n akkefietje op het schoolplein? ‘Nee hoor, niets bijzonders,’ volgens hun moeders, die graag anoniem blijven vanwege de gevoelige materie. Dergelijke clubjes zijn aan de orde van de dag. ‘Soms hebben ze een Boven-in-het-Klimrekclub,’ zegt een van hen. ‘Dan mogen en kunnen alle meiden met hoogtevrees - waaronder mijn dochter - niet meedoen. Zo verzinnen ze steeds wel iets anders.’ ‘Dit soort voorvallen wordt geregeld weggewuifd met: ach, zo zijn meisjes nou eenmaal,’ zegt onderwijskundige Anke Visser, verbonden aan het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum. Dat de kous daarmee vaak af is, vindt zij heel onterecht, want meisjesvenijn kan behoorlijk ver gaan en nog lang doorwerken. Bijvoorbeeld in de liefdesrelaties die meisjes later aangaan. Zo blijven meisjes die er regelmatig uitliggen, later vaak langer in een negatieve relatie hangen en hebben ze een laag zelfbeeld.

Macht uitoefenen.

Waarom gedragen meisjes zich af en toe zo venijnig? Volgens Anke Visser heeft het te maken met het uitoefenen van macht. Het is een soort experiment waarbij je kijkt hoe ver je kunt gaan. Lukt het je om macht uit te oefenen, dan stijgt je status. Je komt als het ware een stapje hoger in de pikorde. Visser benadrukt dat jongens daar net zo goed mee bezig zijn, maar dat de strijd bij hen veel openlijker gevoerd wordt. ‘Bij jongens wordt de pikorde meestal bepaald door meer fysieke dingen. Het gaat erom of je sterk bent of bijvoorbeeld goed kunt voetballen. Dus als je de strijd aangaat, weet je vanuit welke hoek de klappen kunnen vallen. Bij meisjes is dat anders. Meisjes zijn, hetzij van nature, hetzij door opvoeding - daar is het laatste woord nog niet over gezegd - meer gericht op het versterken van hun relaties. Dat is dus hun sterke kant, maar tegelijkertijd een punt waarop ze extra kwetsbaar zijn. En dus is dat ook het terrein waarop ze hun strijd voeren.’

In haar boek *Queenbees and Wannabe's* beschrijft de Amerikaanse auteur Rosalind Wiseman de subtiele strijd tussen meisjes. Zij legt uit dat de hoogste status die je als meisje in een groep kunt bereiken die van queenbee ofwel ‘bijkoningin’ is. De status van de queenbee valt of staat bij haar entourage ofwel de wannabe's. De wannabe's zijn meisjes die eigenlijk ook heel graag queenbee zouden willen zijn, maar dat om welke reden dan ook - geld, schoonheid, sociale vaardigheden - waarschijnlijk nooit zullen worden. Toch hebben deze wannabe's wel een zekere status want zij horen bij het meest gewenste meidenclubje van de klas. Een fijne positie, zou je zo denken. Maar volgens Anke Visser is dat niet het geval. ‘Neem de queenbee: die moet op haar hoede zijn om niet van haar troon te worden gestoten door een van haar wannabe's. Dat vraagt om een permanente waakzaamheid. Doet een van de wannabe's een coupepoging, dan moet dat onmiddellijk afgestraft worden. De coupepleger valt dan tijdelijk of permanent uit de gratie en aan de anderen worden extra gunsten verleend.’

Stiekem afspreken

Hoe dat er in de praktijk aan toegaat, hebben Emma's moeder en die van haar beste vriendin gezien bij hun achtjarige dochters. Of liever gezegd, ze zijn er na maanden 'gedoe' achter gekomen. Wat blijkt? Hun dochters vormden samen met een derde meisje een vriendinnengroepje. Maandenlang lieten zij hun doen en laten leiden door die vriendin. Dus als de queenbee van dit groepje - laten we haar Els noemen - bepaalde dat de andere twee geen afspraakjes met elkaar mochten maken, dan gebeurde dat niet. Een van de meisjes zei letterlijk tegen haar moeder dat ze bang was om af te spreken want: 'Dat mogen we niet van Els.' Els besliste natuurlijk wél wie met haar mocht spelen. Soms viel de een in de gratie, soms de ander.

Heel af en toe laptten de meisjes de wil van Els aan hun laars. Maar dat ging dan wel in het geniep. 'Ze spraken dan fluisterend met elkaar af in de gang van de school en beloofden het niet aan Els te vertellen,' aldus een van de moeders die met verbazing constateerde hoe haar dochter het gezag van Els als een voldongen feit accepteerde. Maar ondertussen leed haar dochter er wel onder. 'Ze vertelde dat ze soms niet naar school wilde omdat ze niet tegen de sfeer kon.'

Briefjes en discussies

Frauke Peysel, leerkracht in groep 7, kan ook meepraten over het geharrewar rond de queenbee's. 'Ik merk vaak dat het misgaat als er een nieuw meisje probeert binnen te komen in een bepaald vriendinnenclubje. Wat je dan ziet, is dat de posities binnen het groepje gaan verschuiven. Voor de een pakt dat gunstiger uit dan voor de ander. Dat leidt er vaak toe dat het ene subgroupje het andere subgroupje - of het uitgesloten meisje - gaat uitlokken. Hartsvriendinnenkettinkjes worden afgedaan, ze sturen nare briefjes naar elkaar onder de les - 'Wil jij dit briefje even doorgeven aan Kim?' - en ze roepen elkaar voortdurend ter verantwoording. Je krijgt discussies in de trant van: "Klopt het dat jij hebt gezegd dat zij een stom wijf is?" Of ze vragen op hoge toon: "Waarom doe jij dit?" Het gaat er behoorlijk hard aan toe. En naar mijn gevoel zijn de meiden er niet milder op geworden.'

Niet ingrijpen

Dit soort ruzies en uitsluitingen zijn niet alleen frustrerend en pijnlijk voor de meisjes zelf. Ook de moeders lijden vaak erg onder het leed van hun dochter. 'Ik ben wel eens voluit gegaan tegen een moeder, omdat haar dochter de mijne iets had geflikt dat ik niet vond kunnen. Achteraf gezien was dat niet zo slim van mij, maar ik was er op dat moment zo vol van,' bekent een moeder. Een ander geeft toe dat ze eens is uitgevallen tegen een vriendinnetje van haar dochter - 'En nou hou je op!' - omdat ze het gevoel had dat die de boel in hun clubje tiranniseerde. Later bleek dat juist de andere vriendin van haar dochter dat deed. Ook deze moeder heeft achteraf spijt. 'Sindsdien is het meisje bang voor mij. En dan had ik ook nog eens de verkeerde te pakken.'

Hoe kun je het als moeder wél goed doen? Volgens onderwijskundige Visser is het op de eerste plaats belangrijk om je als moeder te realiseren dat jij de problemen van je dochter niet voor haar kunt oplossen. Sterker nog, de kans is groot dat ze je lange tijd niets zal vertellen uit angst dat jij je ermee zult gaan bemoeien en het daarmee nog erger maakt.

Een andere reden dat meisjes er niet zo snel voor uit zullen komen dat ze problemen hebben met hun vriendinnen, heeft te maken met schaamte. Sommige meisjes voelen zich mislukt, omdat ze blijkbaar niet in staat zijn om een vriendinnenrelatie in stand te houden - dat horen meisjes toch juist goed te kunnen? Kortom, als je er al achter komt dat ze ruzie hebben: grijp niet in!

Verleden leeft op

Wat je als moeder wel kunt doen, is nagaan of je dochter nou echt gelukkig is in het vriendinnenclubje waarin ze verkeert, of dat jij haar - direct of indirect - stimuleert om in dat groepje te blijven omdat je blij bent dat ze ergens bij hoort. Anke Visser: 'Het valt me op dat veel moederleed wordt geprojecteerd op dochters. En dat geldt niet alleen voor de moeders die blij zijn dat hun kind op welke manier dan ook "geaccepteerd" is in een bepaald groepje. Je ziet ook vaak dat moeders meisjes stimuleren om zelf queenbee te worden. Ze proberen de populariteit van hun dochters te verhogen door ze te kleden volgens de laatste mode, door ze op interessante clubjes te doen en door bijzondere verjaarspartijtjes te organiseren.'

De reden waarom moeders zo graag willen dat hun dochter een queenbee wordt, kan verschillen. Soms hadden moeders ooit zelf die positie en vinden zij dat hun dochter daar ook recht op heeft. Anderen zijn het zelf nooit geweest, maar willen dat hun dochter dat nu voor hen gaat compenseren. Lukt het die meisjes daadwerkelijk om queenbee te worden, dan zie je nog wel eens dat hun moeders zo trots zijn op de bereikte status, dat ze het negatieve gedrag van hun dochter helemaal niet zien of gewoon voor lief nemen.'

Leg uit hoe het werkt

Zelfreflectie is dus een vereiste als je tot een oplossing wilt komen die voor alle partijen acceptabel is. Ook is het volgens Visser zinvol om meisjes te leren hoe het mechanisme rond zo'n queenbee werkt. 'Vertel ze gewoon dat als meisjes niet doen wat de queenbee wil, het juist dat meisje is die een probleem heeft. En niet zichzelf. De macht van de queenbee valt of staat namelijk bij de volgzzaamheid van haar vriendinnen ofwel de wannabe's. Leer meisjes dus om grenzen te trekken, geef ze zelfvertrouwen. Vertel ze dat het goed is om af te spreken dat je niemand buitensluit. Laat je ondertussen niet gek maken door de afwijzende houding van je dochter als je hierover begint; ze begrijpen het heus wel. Geef zelf ook het goede voorbeeld. Kinderen doen namelijk niet wat jij zegt, ze doen wat jij dóet. Dus als jij respectvol omgaat met mensen - anderen groet, een praatje maakt met de burens, je vriendelijk gedraagt in winkels en niet over je eigen vriendinnen roddelt bijvoorbeeld - dan is de kans groot dat je dochter zich op eenzelfde manier zal gaan gedragen. En zeg er ook eens wat van als je meiden over een ander hoort roddelen.'

Erover praten op school

Ook de leerkracht op school kan veel doen. Anke Visser: 'Het helpt als die met de kinderen praat over typische meidenproblemen: hoe ontstaan ze en wat kun je doen? Ook kun je afspreken dat meisjes elkaar niet op zo'n nare manier mogen buitensluiten.'

Leerkracht Frauke Peysel kiest ervoor om ruziënde meisjes met elkaar om de tafel te zetten. 'Ik neem het altijd heel serieus. Ik laat ieder meisje haar verhaal doen. Alles wat ze zeggen, schrijf ik op. Dat geeft de zaak wat extra gewicht - dat werkt goed. Ik ben op zo'n moment nooit boos en dreig ook niet met straf. Het gaat me erom dat ze de zaak met elkaar oplossen. Ik vertel ze dat ze niet iedereen aardig hoeven te vinden, maar dat ze elkaar wel moeten accepteren. Daarna maak ik afspraken over nieuwe omgangsvormen. Na een week check ik nog even of die worden nageleefd.'

Peysel benadrukt dat het wel belangrijk is om maat te houden met dergelijke gesprekken. 'Ik heb wel eens het gevoel dat als je dat niet doet, de meisjes de problemen net wat vaker opzoeken, omdat ze zo'n gesprek met de juf ook wel leuk en interessant vinden. En voor je het weet zijn ze problemen aan het creëren. Die meisjes zijn meester in het vooruitlopen op bepaalde scenario's die tot conflicten zouden kunnen leiden. Dat soort hersenspinsels moet je natuurlijk niet gaan voeren.' Maar dat af en toe een goed gesprek inderdaad zijn vruchten kan afwerpen, hebben de vriendinnen van queenbee Els gemerkt. Sinds ze samen hebben afgesproken dat er niemand meer wordt buitengesloten, is de lol er voor Els af. De vriendschap is een beetje bekoeld. En eigenlijk is niemand daar echt rouwig om.

Dit helpt dochters:

- leg uit hoe het machtsmechanisme werkt;
- leer ze om grenzen te trekken;
- stimuleer hun zelfvertrouwen;
- geef zelf het goede voorbeeld: roddel niet;
- zeg er wat van als meiden over anderen roddelen;
- laat ze afspreken om niemand buiten te sluiten.

Dit werkt averechts

- zelf ingrijpen bij ruzies;
- andere moeders erop aanspreken;
- uitvallen tegen 'vriendinnetjes';
- eigen verlangens projecteren op je dochter.

Bron: J/M voor ouders

Bijlage 3

Help, mijn kind zit op social media!

Patti Valkenburg (hoogleraar Jeugd en Media)
Remco Pijpers (oprichter Mijn kind Online en adviseur mediawijsheid bij Kennisnet)

Sociale media en internet zijn niet meer weg te denken uit het leven van kinderen. Zeker naarmate ze ouder worden, spelen hun sociale contacten zich meer en meer (ook) online af. De online-wereld biedt enorm veel mogelijkheden, maar er zijn ook risico's. Daarom is het belangrijk dat je je kind leert 'mediawijs' te worden.

Zo introduceer je je kind online:

1. Begin zo vroeg mogelijk met uw kinderen te praten over mediawijsheid. Positieve gesprekken, bijvoorbeeld wat er allemaal mogelijk is in Minecraft (populair online Legospel). Dit werkt beter dan een gesprek waarbij alleen de gevaren aan bod komen.
2. Maak samen een profiel aan op een socialnetwerksite zoals Facebook, Twitter of Instagram. Help met het aanvinken van de juiste privacy-instellingen. De veiligste instelling is "Alleen voor vrienden". Houd er wel rekening mee dat profielfoto en naam voor iedereen zichtbaar zijn.
3. Bespreek met je kind welke vrienden hij wel en welke hij niet toelaat en waarom. Bekijk eens in de zoveel tijd de vriendenlijst; hoort iedereen er nog bij?
4. Vertel je kind dat wat je op internet zet er nooit meer vanaf gaat. Bespreek verschillende scenario's. Wat kan een te blote foto betekenen als je later wilt solliciteren op een bijbaantje? Wat vindt je vriendin ervan als je die rare foto van haar op internet zet?
5. Probeer je kind bewust te maken van wat het deelt, met wie en waarom. Vertel ook wat de gevolgen zijn van taggen (namen verbinden aan de foto). Hoe groot is de groep die een bericht kan zien zodra je iemand tagt?
6. Laat je kind zien hoe het een schermafdruck (printscreen/screenshot) kan maken op de computer, tablet of smart Phone. Zo kan je kind bewijs verzamelen wanneer een ruzie uit de hand loopt of als hij ooit online wordt gepest.
7. Vertel je kind, voordat hij zelfstandig op internet gaat, dat hij schokkende en schrikbarende dingen kan tegenkomen. Leg uit dat hij dan de tablet moet wegleggen of de computer moet uitzetten en naar je toe moet komen, zodat jij uitleg kunt geven. Dit geldt voor zowel gewelddadige beelden als voor porno.
8. Vertel je kind dat niet iedereen hoeft te zijn wie hij zegt te zijn. Laat hem nooit jullie adres of telefoonnummer delen en ook nooit zomaar afspreken met iemand die hij alleen van internet kent.
9. Zorg dat je kind nooit aankopen kan doen zonder jouw toestemming. Versterk je iTunes- of Google Playaccount met een wachtwoord en bescherm zo je creditcardgegevens.
10. Geef je kind niet te snel een eigen smart Phone.
11. Geef zelf het goede voorbeeld: tuur niet de hele dag op je telefoon en deel niet elke grappige uitspraak of foto van je kinderen. Vraag je af: Hoe vindt mijn zoon het straks dat op internet foto's van hem te vinden zijn als mollige pre-puber. Of hoe vindt mijn dochter het dat ik details van haar eerste verliefdheid met iedereen heb gedeeld?
(Sharenting: het overmatig delen van informatie over hun kinderen door ouders op internet.)

Wapen je kind tegen misbruik:

Spreek duidelijk af wat je kind moet doen als iemand misbruik van hem probeert te maken:

- Maak een screenshot;
- Blokkeer de gebruiker;
- Ga naar je ouders;
- Meld het misbruik bij de website;
- Stap eventueel samen naar de politie (vooral als de website niets met je melding doet);
- Zie ook www.meldknop.nl en www.helpwanted.nl

Dit moet je kind kunnen op internet:

Vijf vaardigheden om mediawijs online te gaan:

1. Discipline en focus. Het is belangrijk dat kinderen zich leren concentreren, dat ze zich niet voortdurend laten afleiden door socialmedia-impulsen. Ze moeten leren hun huiswerk af te maken zonder de hele tijd op hun smartphone te kijken.
2. Informatievaardigheid. Kinderen moeten niet alleen goed leren zoeken op internet maar ook leren bepalen of informatie betrouwbaar is. Veel informatie is gemanipuleerd en ze moeten een 'onzin-antenne' ontwikkelen om daar doorheen te kunnen prikken.
3. Participeren in netwerken. Kinderen die leren online vriendelijk en attent te zijn, goed te netwerken en samen te werken via internet, krijgen veel voor elkaar.
4. Grenzen kennen en respecteren (van jezelf en van anderen). Stel: een vriendje wil dat je dochter haar truitje uittrekt voor de webcam. Als ze haar eigen grenzen kent, weet ze dat ze n e mag zeggen en durft ze dat ook. Dit geldt ook voor rekening houden met de grenzen van een ander. Maak geen foto's in de kleedkamer na het gymmen. En besef dat een grapje door iemand anders niet als grappig hoeft te worden ervaren.
5. Imagomanagement. Kinderen moeten hun eigen identiteit kunnen bewaken en zo veel mogelijk zelf bepalen wat er over hen online te vinden is.

www.mijnkindonline.nl – Voor praktisch advies aan ouders, gratis brochures en overzichten van leuke en educatieve apps.

www.mediaopvoeding.nl – Vraagbaak waar deskundigen antwoord geven.

www.mediawijsheid.nl – 'Wegwijzer' vol nieuws en dossiers over mediawijsheid.

Kinderen, ouders en leraren kunnen terecht op de website www.digitaalpesten.nl voor eerste hulp bij digitaal pesten.